

тривають бойові дії на території України.

1. Цивільний процесуальний кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
2. Сімейний кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
3. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
4. Наказ Міністерства оборони України від 14 серпня 2014 року № 530 «Про затвердження Положення про організацію в Міністерстві оборони України роботи з обчислення вислуги років для призначення пенсій військовослужбовцям і забезпечення соціальними виплатами осіб, звільнених з військової служби у Збройних Силах України, та членів їх сімей» https://zakononline.com.ua/documents/show/356443__704498.
5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 22 березня 2023 року № 290/289/22-ц <https://reestr.court.gov.ua/Review/109854993>.
6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 18 січня 2024 року у справі № 560/17953/21 <https://reestr.court.gov.ua/Review/116512563>.

Ірина ГРЕБЕНЕНКО,
викладач кафедра загальноправових
дисциплін Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗБЕРЕЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ПРИНЦИПУ ДОВІРИ ДО СУДОВОЇ ВЛАДИ

Воєнний стан має негативний вплив на реалізацію прав людини в системі правосуддя. Це створює певні, складні умови та вимоги для утвердження й забезпечення права особи на судовий захист, що впливає на виконання обов'язків держави, а саме забезпечення вільного доступу до правосуддя та в подальшому можливості обов'язкового виконання судового рішення, задля реального захисту та поновлення прав, свобод, інтересів, що зазнали порушення в умовах воєнного стану в Україні. В свою чергу це підриває принцип правової визначеності та послаблює довіру громадськості до судової системи.

Дані обставини впливають на невиконання державою повною мірою обов'язку, який визначений Розділом VIII «Правосуддя» Конституції України, що призводить до порушення права особи на судовий захист, підриває дієвість судочинства, а отже, є несумісним із принципом правовладдя, який встановлено статтею 8 Конституції України.

Діяльність суддів на окупованих територіях і територіях на яких

проходять бойові дії, підпадає під моральні тортури, фізичний вплив і може призводити державної зради серед представників судової влади, що в свою чергу не може залишитись поза увагою і вимагає від держави прийняття певних рішучих дій для збереження судової системи.

Почалося стрімке зростання кількості воєнних злочинів проти національної безпеки, кримінальних правопорушень пов'язаних зі встановленим порядком несення військової служби; нахлинув кадровий голод і необхідність забезпечення роботи судів на територіях, які прилеглі до лінії ведення бойових дій; збільшилось навантаження на суддів, які попри повномасштабне вторгнення в Україну – продовжували працювати, що вимагає вжиття заходів спрямованих на відновлення роботи судів на деокупованих територіях та дотримання процедури передачі проваджень за підсудністю.

Зазначаємо, що проблематика довіри громадян та бізнес-спільноти до судової гілки влади в Україні не є новою. Вона дійсно існувала ще задовго до початку повномасштабної агресії РФ в Україну. Проте, на даний час це можна окреслити вже як пряму причину підвищеного навантаження на правосуддя та отримання нових викликів у контексті можливості виконання покладених на неї функцій, які система має обов'язково вирішити і прилаштуватися. Щоб досягти підвищення авторитету судової влади України та довіри громадян до судової гілки влади, відновлення законності і справедливості.

Вважаю, що також одним із ключових моментів породження недовіри громадськості до правосуддя також є «конфліктна практика», яка розвивається як в межах одного суду, так і в найвищих судових органах країни – Верховний Суд. Тобто, суд сам стає постійним джерелом правової невизначеності при вирішенні аналогічних спорів з різним результатом ухвалення рішень - це підриває принцип правової стабільності та визначеності в майбутньому щодо врегулювання спірних правовідносин.

Також, не можна лишити поза увагою на майже відсутність комунікації судової влади із суспільством, що значно впливає на рівень довіри до суду. Крім того, довіра до суду у громадян формується на підставі загальнодоступної інформації, яка є у вільному доступі в медіа, соціальних мережах тощо. Дані обставини також вказують на відсутність інформаційної наповненості, в умовах війни, з боку судової влади в загальнодоступних мережах, задля регулювання і фільтрування сприйняття громадськістю інформації щодо роботи суддів.

Вважаємо, що попри бойові дії держави-агресора на нашій території суспільство прагне до правосуддя, до справедливого та неупередженого судового розгляду. Проте, необізнаність громадськості поняття «справедливий розгляд», яка утворилась ще заздалегідь до воєнного стану в країні, є тим коренем проблеми, який впливає на майбутнє і є вже сьогодні. Тож, на даний час необхідна активізація дій з боку гілки судової влади щодо утворення вірних поглядів та закладення у фундамент світогляду громадян -

довіри до судової влади, оскільки це є тією цінністю, до якої треба прагнути у створених на даний час умовах війни.

Так, представники судової влади направляють свої сили на вжиття заходів щодо відновлення роботи як суддів так і органів суддівського врядування, про це повідомив голова Верховного Суду, що «у січні 2023 року сталася довгоочікувана подія – сформовано повноважний склад Вищої ради правосуддя, яка майже рік не функціонувала. ВРП провела конкурс на посади членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, яка не здійснювала свої повноваження з осені 2019 року. І вже в червні 2023 року ВККСУ запрацювала» [1]. Вища рада правосуддя плідно та завзято прийнялась за роботу і продовжує реформу судового врядування задля відновлення довіри судової влади.

Так, на міжнародній зустрічі представники ВРП проголосили «ВРП націлена на виконання поставлених перед нею завдань для забезпечення незалежності суддів, покращення судочинства, відновлення довіри до судової влади» [2].

Задля кадрової заміни та наповнення суддівських лав, з розумінням сьогоденного навантаження на суддів, відновила роботу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України за результатами якої проведено певну «чистку» суддів «з початку 2023 року звільнено 288 суддів» [3], серед яких звільнено за вчинення істотного дисциплінарного проступку.

Також, діяльність ВККС спрямована на пошук і відбір кращих кандидатів на посади суддів місцевих суддів і найголовніше Вищого антикорупційного суду [4].

Підсумовуючи викладене вважаємо, що судова влада повинна бути відкритою до спілкування доступною мовою громадськості, дотримуватись і створювати правову визначеність і стабільність.

---

1. Інформаційне повідомлення голови Верховного Суду, URL:<https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1554727>.

2. «Про подальшу підтримку реформи судового врядування в Україні йшлося на міжнародній зустрічі у ВРП», URL: <https://hcj.gov.ua/news/pro-podalshu-pidtrymku-reformy-sudovogo-vryaduvannya-v-ukrayini-yshlosya-na-mizhнародniiy>.

3. Звітність ВРП, URL : <https://hcj.gov.ua/news/z-pochatku-2023-roku-zvilneno-288-suddiv>.

4. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, URL: <https://vkksu.gov.ua/>.